

bivakiranja, ki je ostal zgolj poskus, ker sva se tresla kot mlada mokra mucka, je sledil dolg, skoraj do jutra trajajoč sestop v Vrata. Izkušnja, ki naju je prepričala, da tale Čop ni ravno šoder.

Sledila so devetdeseta leta in plezalsko dozorevanje. Motivirale so me predvsem težje smeri, ki so v tistih letih nekaj pomenile. Prvi slovenski prosti ponovitvi smeri Hasse-Brandler v Veliki Cini in Švicarske v Zahodni Cini z Maticem Joštom sta bili zame višek tistega obdobja. Veliko pa sem se v tem času ukvarjal tudi s športnim plezanjem, kjer sem predvsem med mladci srečal izraz *štenge*, ki so nekakšen športnoplezalni sinonim za *šoder* v alpinizmu. Na lažje smeri sem nehal gledati na takšen način, ko sem jih začel urejati sam. Da nastanejo kakšne *štenge*, je pogosto treba precej več časa kot za kakšno težjo smer v precej večji naklonini. Plezati po njih jih je pa lepo, tudi če te v smeri ne *navija*. V prvih nekaj letih novega stoletja sem opremil veliko novih športnoplezalnih smeri, pri tem pa sem pri vseh užival enako ne glede na težavnost. Glavni motiv je postal lepota smeri. A čedalje bolj so me spet začeli vleči hribi.

Nato se mi je zgodila nesreča, iz katere sem se po sreči izvlekel s celo glavo in z nekaj poškodbami. Takrat sem spoznal pravi pomen rekreacije. Ja, vse, kar ni vrhunski šport, je rekreacija. Na kakšnem nivoju je ta,

je odvisno povsem od vsakega posameznika. Tako je tudi s hribi. Plezanje je fantastičen rekreativni šport, ki te res ohranja na visokem nivoju telesne pripravljenosti. Drugo pa je velika motivacija, ki jo nam alpinistom dajejo alpinistična doživetja. Kar nekaj časa po poškodbi sem imel težave s koleni. Vseeno sem že čez dobro leto plezal v Dolomitih. V plezalnem smislu sem se hitro pobral s pomočjo športnega plezanja, hoja pa je bila večji problem. Vendar mi z motivacijo, da bom spet lahko plezal v hribih, ni bilo težko kolesariti, hoditi, nato počasi teči v hrib. Hoja (in seveda še bolj tek) navzdol pa je bila dalj časa problem. Kar nekajkrat me je močno *špiknilo* v desnem kolenu, tako da sem komaj prišel iz plezališča in z nekaj krajših tur v hribih. Po približno treh letih vztrajanja pri treningu pa je tudi to *špikanje* ponehalo. In pri tem mi je bil alpinizem glavni motiv. Pa ne samo "šejsške", ampak vse, kar sodi k alpinizmu, celotno gibanje v hribih, seveda tudi po *šodru*. Izjemno se mi je zdelo predlani, ko sem sam pozimi *šibal* čez

Slovensko smer v Steni, ali prejšnjo zimo, ko sem se potepal po grapah Begunjščice in v fantastičnem jutru šel na Kukovo špico. Doživetja prav nič ne zaostajajo za marsikaterim v tehničnem smislu precej težjim vzponom.

Gre za doživljanje

Ja, alpinizem je zelo povezan s fizičnim in čustvenim doživljanjem. In zelo cenim ljudi, ki hribe ne glede na težavnost vzpona doživljajo na takšen način. Tako mi je danes daleč stran deljenje na *šoder* in vrhunstvo. Osebo me sicer še vedno bolj motivirajo nekoliko težje smeri, ki mi dajo več plezalskega užitka ali intenzivnejšo avanturo. Ampak, kot sem že omenil, to je zelo odvisno od trenutne pripravljenosti. Smo pa vsi "rekreativci" – ne glede na to, ali plezamo po grapah Begunjščice ali preplezamo Direttisimo v Cinah. Pomembno je, da se za takšne zelene cilje, ki so res odlično motivacijsko sredstvo, ustrezno pripravimo in vzpon opravimo tako, da pri tem res uživamo. ○

Nobene sledi o šodru - Igor Puhan v smeri Aquamarin v Hochkönigu v Avstriji (VI).
Foto: Albin Simonič

ANKETA

Boris Strmšek: Ko sem se nekoč kot zelenec spotikal preko melišča proti steni, je inštruktor pred menoj več čas preklinjal "ta prekleti šoder". Ko sva bila končno čez tisti šoder pod steno in začela plezati, je spet robantil nad *šodrom*. Hja, pa saj ni ..., sem si mislil. Sicer je tu pa tam šel kakšen oprimek ven, toda podobnost z meliščem pod steno vseeno ni bila tako velika. Ampak očitno je to bila pač oznaka. Torej s *šodrom* označujemo smeri, ki so nekoliko bolj krušljive od običajnih. Pa sem bil spet nekoč z enim kar dobrim alpinistom pod steno in sva izbirala smer. "A bi tole tam po razu, ki ima neke police vmes? Je fajn štirka." "Aa, pa ne bova menda šla plezat tega šodra!? Greva raje ono čez previse ..." Pa saj ni ... Ta lahka je bila prav luštna smer, kompaktna, vendar

očitno ne dovolj težka. Torej so vse *štirke šoder*!? Če je prelahko, je pač za ene *šoder*. Hmm, kaj pa vem, nekako se mi ta izraz ni najbolj priljubil. Ga res redko uporabim, običajno za kakšno zares krušljivo smer. In pa za melišče pod steno. Tisto drži v vseh pogledih.

Grega Lačen: Izraz *šoder* uporabljam za smeri, ki so krušljive: *šodr*, *krš*, *podrtija*, v tem kontekstu. Da bi ga uporabljal, kadar gre za lahke smeri? Nikoli! Kategorizirati smeri na takšen način je neprimerno in predvsem zelo subjektivno. Kar je zame zelo težko, je za drugega precej enostavno, za tretjega mogoče nepreplezljivo. Ravno zaradi tega imamo ocene in smeri ovrednotimo z njimi. Čisto nepotrebno je postavljati izraze, ki so za

koga lahko celo žaljivi. Seveda pa je treba ločiti med alpinističnimi smermi ter poho-dništvom v gorah in feratah ali mogoče še čim, kar ni alpinizem!

Tanja Grmovšek: Kot otrok ter kasneje kot najstnica in alpinistična pripravnica sem v gorah opravila z veliko višinskimi metri šodra. Moja alpinistična pot je vodila preko veliko šodra in lahkih alpinističnih tur proti vse zahtevnejšim. In tega obdobja svojega šodrovstva nikakor ne obžalujem, saj mi pridobljene izkušnje še vedno pogosto pomagajo, tako v domačih kot v tujih gorstvih. Res pa je, da dlje kot sem vpletena v alpinizem, z manj šodra imam opravka. Verjetno se bom na svojo starost v gorah ponovno vrnila proti šodru. Menim, da je lahko gorska

"Izraz šoder nerada uporabljam"

Pogovor z *Marijo Štremfelj*

Besedilo: *Marta Krejan*

Brez lažne skromnosti lahko Slovenci prikimamo vsem, ki pravijo, da imamo vrhunske alpiniste. Krivico bi naredila ženskam, če jih v tem kontekstu ne bi omenila, je pa dejstvo, da je alpinistk pri nas v primerjavi z moškimi relativno malo.

S toliko večjim veseljem sem se zato o meji med alpinizmom in *šodrovstvom* pogovarjala z žensko, s prvo Slovenko, ki je stala na vrhu Mount Everesta. Marija Štremfelj je zagotovo ena izmed najbolj izkušenih alpinistk pri nas, status alpinistke ima že od svojega dvajsetega leta, hribe pa je začela raziskovati že prej. Leta 1979 je kot prva ženska stopila na vrh Kitaraja v Andih, 1986 je splezala na osemtisočak Broad Peak, na vrhu Mount Everesta pa je leta 1990 stala kot prva Slovenka in trinajsta ženska na svetu (Čo Oyu 1995, Daulaghiri 2004). Preplezala je znameniti Nos v kalifornijskem El Capitanu, zmagala na tekmovanju Rock Masters 1990 in preplezala športnoplezalno smer, ocenjeno z 9/9+.

Alpinistka z več kot petintridesetimi leti izkušenj se mi je zdela več kot primerna, da se z njo pogovorim

o morda nekoliko provokativnem vprašanju: Kje je meja med alpinizmom in šodrovstvom? Če sploh je ...

Meje med alpinizmom in *šodrovstvom* ne vidim. Pojem šodrovstvo se le uporablja različno, odvisno, s katerega zornega kota ga gledaš.

Za tvoj vstop v alpinizem je v veliki meri kriv tvoj brat Tone Perčič, načelnik Alpinističnega odseka Kranj v času tvojega odraščanja. Hribe pa si začela spoznavati že prej, kajne. Kako je bilo videti takrat tvoje pohodništvo in kako si iz tega prišla v alpinizem?

V gore sem hodila v osnovnošolskih letih v okviru veroučnih izletov, torej v skupini. Kasneje me je Tone peljal v hribe tudi za cel konec tedna. Šele sedaj razumem in prav cenim njegovo pripravljenost, da tri čudovite sončne dni preživi s tremi pubertetnicami v *šodru*. A pokazal nam je brezpotje in samotne

Andrej v smeri Hasse-Brandler v severni steni Velike Cine, 31. julij 1980: modernizacija v opremi – trenirka in plezalniki EB s platnenim delom do vrha gležnja. Foto: Marjan Manfreda

ali alpinistična tura, ki vključuje veliko *šodra*, bolj resna prav zaradi povečane objektivne nevarnosti, ki jo s seboj prinese *šoder*. Znati se dobro gibati po njem, kot gorski kozel ali kozica, je lahko vsakemu izziv.

Alenka Jamnik: *Šodrovec* ti navadno reče kdo, ki te želi užaliti in s tem povedati, da si manj izkušen v gorah, manj sposoben, da plezaš le lažje smeri. Nehote ti da s tem vedeti, da je on torej nekaj več (da je bolj izkušen, pleza težje smeri ...). Vsi smo v gorah začeli nabirati življenjske izkušnje z lažjim svetom, lažjimi smermi, le redke izjeme so bile sposobne brez treninga začeti s težkimi vzponi. Zase lahko rečem, da mi še sedaj vzbuja grozo lahek, a zelo krušljiv svet v Rzeniku, ko se spomnim,

kako sva z Maričo (Marijo Frantar) preplezali težko smer. V težkih delih je pa sicer bila skala čvrsta in še kak klin za varovanje se je našel ali sva ga po potrebi zabili. Dobro je, če se v danem trenutku zavedaš svojih sposobnosti in se glede na zdravje, fizično in psihično pripravljenost, čas, ki ga imaš na razpolago, finančna sredstva, motiviranost idr. odločaš o izbiri cilja. Nobene poti, smeri ne smemo podcenjevati, saj ne vemo, kje bomo storili napako, kje nas čaka naš konec te POTI, ki je včasih odvisna od kančka sreče, višje sile, narave ... Treba se je ZAVEDATI tega. V vsakem življenjskem obdobju ti gore dajo mnogo, če jih imaš rad, ne glede na to, kakšno pot si izbereš (lahko, malo težjo ali težko). S prijatelji, ki jim žarijo oči, ali sam. Odločaš se sam.

Jože Zupan: Beseda *šodr* je imela negativen prizvok posebno ob začetkih mojih alpinističnih korakov. Nekateri so se počutili pogumnejše od tistih, ki so plezali v lažjih smereh ali celo ubirali zavarovane poti in na ta način osvajali vrhove. Seveda je bil takšen odnos pri nekaterih prisoten bolj, pri drugih manj. Šlo je za tekmovalni duh, željo po biti boljši od ostalih. Vendar z leti vsem, ki jim je bilo dano okušati prvinsko privlačnost praznine v vertikali ali zgolj prisluškovati kamnom v *šodru*, kako te nagovarjajo v stoterih zvokih pod tvojimi nogami, postaja vse eno in isto. Vzpenjanje proti vrhu. Proti robu stene. Tako da na koncu za vse ostane le še gora.